

MILOSLAVENSKI Zadruka

KOPER — 30. OKTOBRA 1959 POŠTINA PLAČANA V GOTOVINI LETO VIII. — ŠTEV. 43

Izajma vsak petek. — Izdaja časopisno založniško podjetje »Primorski tisk« Koper. — Naslov uredništva in uprave: Koper, Cankarjeva ulica 1, telefon 179 — Posamezni izvod 19 din. — Celoletna naročnina 500 din, polletna 250 din, četrtletna 130 din. Za inozemstvo letno 1300 din ali 3,5 dolarja. — Bančni račun 692-70-1-181. — Rokopisov ne vračamo.

BOGATE PRIREDITVE OB PRVEM OBČINSKEM PRAZNIKU

Radostni dnevi piranske komune

Svečan prihod in navdušen sprejem največje ladje jugoslovanske trgovinske mornarice — Med množico gostov so Piran obiskali ter se udeležili slavnostne občinske seje in zborovanja na Tartinijevem trgu tudi najvišji predstavniki oblastvenih in političnih forumov

Malokdaj se čas in dogodki tako poorečeno zgošče, kakor so se tokrat za prvi občinski praznik v piranski komuni. Minilo je petnajst let, ko so se naši drzni partizanski pomorščaki na tem področju zbrali v mornariško skupino IX. korpuse NOV. S svojimi napadi so pomagali osvoboditi slovensko obalo, varovali so morje od Pirana, Izole in Kopra do Trsta in Trbiča. Z drznimi izpadi proti sovražniku in v bojih so seženj za sežnjem odpirali slovenskemu narodu z istrake obale prosto v sveto. Petnajst let po tistih zmagovitih akcijah udarne partizanske mornariške enote je v svoboden Piranski zaliv zaplula in se v matični luk, zadržala največja in najmodernejša jugoslovanska čezoceanska ladja »Piran«. Vsa piranska komuna si je za svoj prvi občinski praznik uredila in odprla nekaj komunalnih naprav, ki bodo občanom spet za nekoliko pomagale naprej ter jih bodo občutili kot sadove lasinega družbenega upravljanja. Vse te radostne dogodke pa je za občinski praznik obdajala vrsta pestrih prireditvev, ki so se jih občani ves teden udeleževali v največjem številu, zlasti mladina, ki je občinskemu praznovanju dala še poseben pečat mladostnega vzdušja in poleta.

SREČNO V MATIČNI LUKI!

Ves minuli teden, od ponedeljka do sobote, se je v piranski komuni zvrstila kopicna najrazličnejših prireditvev. Dan za dnem je bil prepoln dogodkov in doživetij.

V tem obilju dogodkov pa je bilo čutili vsepovsod nemir pred večjimi stvarmi. Na obali in pomolih se je zgrnilo tisoče ljudi, da bi kar najbolj radostno pričekali našo največjo ladjo. Ko se je kmalu po 14. uri izza Savudrijskega rta začela približevati čezoceanska »Piran«, ji je množica začela mahati v pozdrav. Po častni in svečani vožnji po Piranskem zalivu je čezoceanska, vsa ozaljšana z zastavicami, točno ob 14.50 vrgla sidro v svoji matični luk. Na svečano sejo ObLO je prišla tudi posebna delegacija ladijske posadke, ki sta jo vodila pomočnik direktorja »Splošne plovbe« Tone Sturm in poveljnik ladje kapitan Šarančič. Več o tem se na 9. strani.

SINDIKALNI OBČNI ZBORI V KOPRSKI OBČINI

Obračun in načrti prosvetnih delavcev

V soboto, 24. t. m., je bil v Koprju ustanovni občni zbor sindikalne podružnice prosvetnih in znanstvenih delavcev koprške občine, ki šteje okrog 300 članov. Predsednik iniciativnega odbora Maks Vezovnik je uvodoma orisal pomen reorganizacije ter združitve raznih dosedanjih sindikalnih podružnic prosvetnih delavcev, ker dosedanja društva in združenja niso bila kos reševanju nalog, ki jih postavlja danes pred prosvetne delavce — profesorje, učitelje, otroške vrtnarice, muzealce, arhivarje, bibliotekarje in konzervatorje šolska reforma in tudi splošna problematika sodobnih pedagoških načinov vzgoje mladega rodu. Koreferata sta na tem občnem zboru imela kustos Okrajnega muzeja Majda Frelih, ki je govorila o vlogi muzejev pri splošnem izobraževanju mladine, in upravnik Studijske knjižnice v Koprju Srečko Vilhar, ki je podrobno razčlenil pomen knjižnic in njihovo problematiko.

V živahni razpravi je bilo danih več konkretnih predlogov za delo tega sindikata, o katerem je dejal sekretar občinskega odbora SZDL Rado Plišot-Sokol, da lahko odigra pomembno družbeno vlogo kot eden izmed najtesnejših sodelavcev političnih organizacij in tistih društev, ki nenehno skrbijo za vzgojo mladine in odraslih državljanov in ki lahko najbolj neposredno vplivajo na razvijanje socialističnih odnosov na vasi. Nato so udeleženci ustanovnega zbora soglasno sklenili, da bodo temeljito obr-

učili novi šolski zakon, posvetili več pozornosti lastnemu strokovnemu in ideološkemu izobraževanju in kriterijem za ocenjevanje dela v šoli, še bolj pa se bodo lotili proučevanja možnosti izboljšanja materialnega stanja šol, konkretnije bodo pomagali šolskim odborom, razširili pa bodo tudi svojo kulturnoprosvetno dejavnost.

Takole radostnih in veselih obrazov je zlasti piranska mladina minulo soboto popoldne sprejela in nazdravila novo ladjo »Piran«, ko se je ta po prihodu zadržala zunaj v zalivu, ven okrašena z zastavicami

in družbenega upravljanja. Naravnost kopico dobrih stvari pa so si občani pripravili za svoj prvi občinski praznik. Toda o vesni tem več na 7. strani današnje številke.

(Nadaljevanje na 2. strani)

ZIVAHNA POLITIČNA AKTIVNOST V KOPRSKI OBČINI

Množična udeležba na volitvah SZDL

Minulo soboto in nedeljo so bile v nekaterih občinah koprškega okraja volitve v osnovne organizacije SZDL. Na področju mesta Koper z naseljem Semedelo je bilo zaradi izvolitve novega vodstva glasovanje tajno, medtem, ko so v okolici glasovali z dviganjem rok in v glavnem potrdili prejšnja vodstva ali pa jih samo dopolnili.

Domača vsi volilni okoliši so zabeležili visoko udeležbo volivcev. V Zgornjih Skofljah so, na primer, zaključili volitve skoraj 100-odstotno že ob 9. uri popoldne. Tudi v ostalih občinah koprškega okraja — na področju občine Hirska Bistrica in Hr-

pelje — so nove odbore izvolili že v soboto. Na predvolilnih sestankih so se člani SZDL skoraj povsod pomenili tudi o bodočih akcijah za zgraditev novih cest ter o potrebi skupnih naporov za napredek kmetijstva.

Rezultati volitev v osnovne organizacije SZDL so posebno razveseljivi na področju mesta Koper. V I. četrti so zabeležili 99,4-odstotno udeležbo, za predsednika novega odbora je bil izvoljen Mirko Lasič; v II. četrti je bila udeležba 94-odstotna, za predsednika pa je bila izvoljena Ivanka Gros; tudi v III. četrti so že v dopoldanskih urah zabeležili 97-odstotno udeležbo in je bil izvoljen za predsednika novega odbora Rudi Kalčič. Še višjo udeležbo so sporočili iz IV. mestne četrti, kjer je kar 99,36 odstotka udeležencev izpolnilo svojo dolžnost. Vodstvo organizacije na tem terenu so volilci zaupali tovarišu Francu Cedilniku. Zaradi netočne evidence novih oziroma priseljenih članov je bila v Semedlu udeležba nekaj slabša — 95,7-odstotna.

Slabše so izpadle volitve v Ospu in Cernotli ter Hrastovljah, kjer bodo volitve ponovili te dni. V Hrastovljah, kjer so se člani SZDL udeležili predvolilnega sestanka v izredno velikem številu, pa zaradi neuslišane želje, da bi avtoritativno podjetje »Slavnik« uvedlo novo lokalno progno Koper-Hrastovlje-Dol, se na volitvah niso posebno izkazali.

Ker smo medtem zvedeli, da so pri podjetju »Slavnik« že pristali na uvedbo te lokalne proge, ki bo začela obratovati s 1. novembrom, odpada tudi za prebivalce tega okoliša razlog za slabo udeležbo na volitvah, zato pričakujemo, da bodo izvedli volitve te dni. (bb)

V. zasedanje Mešanega odbora v Rimu

Te dni se je začelo v Rimu peto zasedanje Mešanega odbora, ki bo v Rimu trajalo več dni. Šef jugoslovanske delegacije, svetnik pri državnem tajništvu za zunanje zadeve Berislav Zulj je v Trstu izjavil, da je prepričan, da se bo to zasedanje razvijalo v pogojih nadaljnjega izboljšanja odnosov med našima državama, kar bo v obojestransko korist.

Na tem zasedanju bodo v glavnem razpravljali o vprašanju šolstva in dvojezičnosti pa tudi o drugih vprašanjih, ki se nanašajo na izvajanje določil posebnega statuta. Član jugoslovanske delegacije je tudi tajnik OLO Koper Crk Kolenc.

Pomembna seja ObLO Izola

Na nedavni seji občinskega ljudskega odbora Izola so sprejeli več važnih odlokov, ki bodo občutno izboljšali gospodarski položaj občine. Po sprejetju odloka o določitvi območja bodoče stanovanjske skupnosti so odborniki potrdili sklep o prevzemu poročstva za najetje investicijskih kreditov kmetijske zadruge in kmetijskega gospodarstva Manzane. Z najetjem kreditom bo kmetijska zadruga uredila nov

vinogradniški-sadjarški nasad v zaselkih Bareda in Lonkordo. Nov nasad bo obsegal 66 ha vinogradov in nasad mandeljnov na površini 10 ha. Kmetijsko gospodarstvo pa bo najelo kredit za ustanovitev živinorejske farme. V ta namen bodo načrtno obdelali 57 ha površine v izolski kotlini ter začeli z izgradnjo večjega hleva, kjer bodo redili 200 glav živine.

Odborniki so na seji razpravljali tudi o poslovanju gostinskega podjetja »Riba« v Izoli, ki je začelo zaradi malomarnosti prejšnjega vodstva v težaven gospodarski položaj. Proti odgovornim bodo izvedli ustrezne ukrepe, medtem ko bodo hotel »Riba« likvidirali in ustanovili nov gostinski obrat — hotel »Zora«.

PETNAJST LET ITALIJANSKE UNIJE

Ob 15. obletnici Italijanske unije za Istro in Reko so v soboto odprli v Italijanskem klubu kulture na Reki razstavo, na kateri so zbrani dokumenti, ki prikazujejo razvoj manjšinskega tiska in življenja italijanske manjšine pri nas. S tem se je začela proslava pomembnega jubileja italijanske manjšine v Jugoslaviji, ki bo trajala več dni in bo tudi posvečena delu dnevnika »La voce del popolo«, katerega slavnostna številka je izšla 28. oktobra.

Razstavo je v navzočnosti številnih predstavnikov političnega in kulturnega življenja Reke in Istre odprl podpredsednik Italijanske unije Andrea Benussi.

Motorna ladja »Piran« minulo soboto popoldne po prihodu v svojo matično pristanišče. S svojo pojavo je dala velik poudarek praznovanju občinskega praznika Pirana, saj je hkrati to največja jugoslovanska ladja trgovinske mornarice. Več o praznovanju v Piranu preberite na 2. in 7. strani

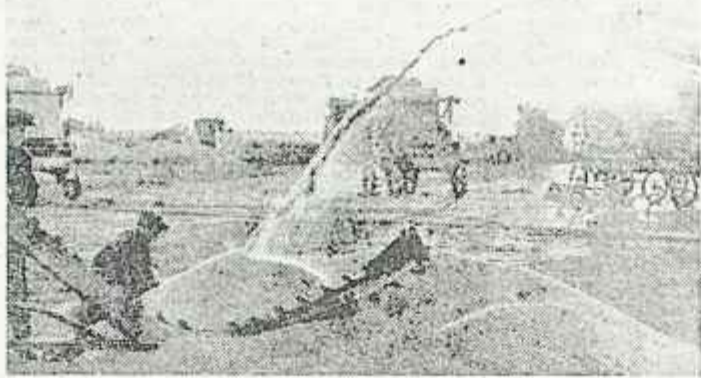

ALGE PROTI ZELODŪNIM ČIROM

U pešno sredstvo proti nastajanju želodčnih čirov je našel ameriški kemik dr. John C. Houk v algah. Nova, povsem nestrupena tvarina, je dobila ime »Carrageenin«. Poskuse je delal na živalih. Zdaj delajo v neki vašingtonski bolnišnici poskuse na ljudeh. Baže zadoščajo štirje kozarci redke raztopine Carrageenina dnevno za popolno ozdravljenje nastajajočih želodčnih čirov.

KDO IMA VIŠJO CENO?

Po poročilu časopisa »Nedeljske novice«, ki izhaja v Salisburyju, glavnem mestu britanske kolonije Rodezije v Južni Afriki, se je pri mnogih črnih plemenih v zadnjem času cena goveda za dva funta dvignila, nasprotno pa je cena ženskih za tri funte padla. List podčrtuje, da kaže to na zdrav gospodarski razvoj dežele.

Ingrid Bergman je te dni na ločitveni razpravi v Rimu dosegla, da je sodišče vse tri otroke iz zakona z Rossellinijem prisodilo njej. Na sliki jo je videti z dvojčkoma Isabelo in Isotto o'žalostnem slovesu od Rima, od koder je igralka z otroki odpotovala v Pariz.

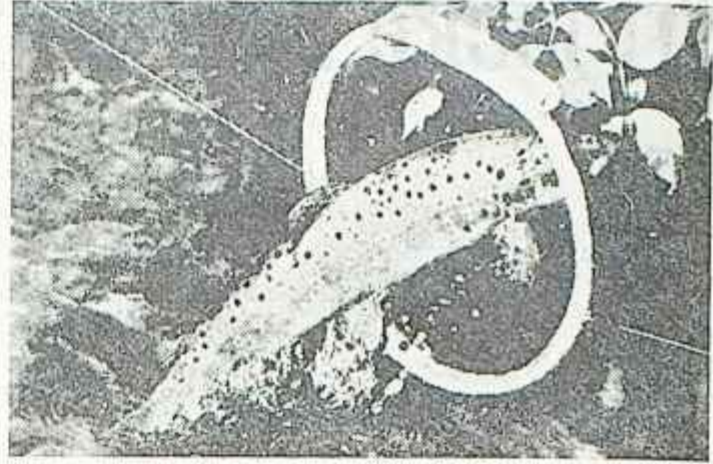
Letos je z'eto dobro obrodilo tudi v Sovjetski zvezi, tako da je zmanjkalo skladišč za vse zrna. Na sliki je videti velike kupe žita kar na prostem sredi sovoza »Bogdan Hmilticki« v Cjurupinskem rajonu.

REČNO-MORSKI PROMET

Med vsemi evropskimi rekami vlada največji promet na velkobritanski Temzi. Na leto reže njene valove nekako 110.000 ladij, kar bi bilo povprečno po tri sto na dan. Izliv reke Labe v Severno morje pa je lani preplulo 71.649 ladij, šest sto več kot v letu 1957. Rečno-pomorski promet vsepovsod narašča.

Črnpod Kramer iz Amsterdama je verjetno najvišji človek na svetu — kar 2,69 m visok je. Zato je bil tudi izvoljen za predsednika Kluba visokih ljudi v svojem mestu, od koder je tudi zgornja fotografija iz teh dni.

Karl Luger iz St. Agidi pri Schürdingu v Zgornji Avstriji je v tolmu pod svojim mlinom zdresiral lepo postrv, ki ji je dal ime Hofrat (dvorni svétnik). Prikljče jo s starim zvoncem k bregu, nakar ji za obročem ponagaja z lepim črvom. Seveda se ga Hofrat polakomni in v elegantnem skoku skozi obroč otme plen iz rok svojemu dreserju in gostitelju. Imenitna zabava, kaj!

RAČUNSKI STROJI V OSNOVNI ŠOLI

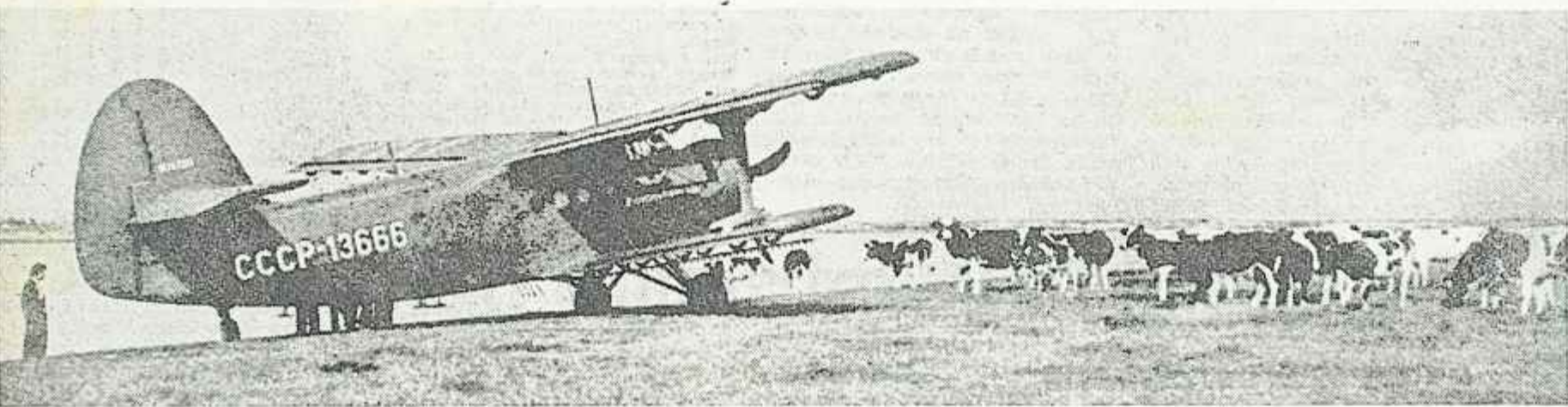
Da bi šola že učencem nižjih razredov dala zanesljivo znanje in spretnost v računanju, so v nekaterih osnovnih šolah v ZDA uvedli v matematični pouk — računske stroje. Seveda so strojčki le za kontrolo. Naloge rešujejo učenci in učence kot po vseh šolah, nato pa z računskim strojem ugotavljajo pravilnost dobljenih rezultatov. Z psihološkega stališča je mladim računarjem brez dvoma manj neprijetno, če jih na morebitno napako opozori računski stroj namesto strogega učitelja matematike. Na Cedar Grove šoli v New Jerseyu so te vrste poskusi pokazali, da so učenci na splošno tako v računstvu kakor tudi v samostojnem mišljenju bolj leta pred drugimi sovratniki.

— Opozoril bi vas, da je danes ponedeljek. Kaj ne perete perila v začetku tedna?

KARL MAYEVE SLAVNOSTNE IGRE

47 let je že preteklo po smrti Karla Maya. V njegovem rojstnem Radebeulu ob Labi, mestecu v južnem predelu DR Nemčije, slavimo njegov spomin na razne načine. Od leta 1952 dalje prirejajo vsako jesen v kopalšču Segebergu K. Mayeve slavnostne igre, ki se jih je doslej udeležilo že nad pol milijona gledalcev iz obeh Nemčij. Uprizarjajo dramatizirane prizore iz avtorjevih del. Letos je bil na vrsti »Hadži Halef Omar«, puščavski junak. Igre so spremljale arabske narodne melodije in vladajo je pravo orientalsko vzdušje.

Na pašnikih Primorskega rajona Arhangelške oblasti v Sovjetski zvezi so z uspehom preizkusili zanimivo metodo: s pomočjo letala-štorljke AN 2 brizgajo po travnikih, kjer se pase več stoglavna živina, blago raztopino soli. Sprva so se živali še nekoliko bale čudnega ptiča, zdaj pa kar pritečejo, kadar se pojavi, ker so že ugotovile, da od njega prihaja dobra posojena paša.

Jack London:

71

SMOKE-BELLEW

Dober dan, Vilko, ga je pozdravil Dimač. »Kam pa tako naglo?«

»Oh, postopam,« je odvrnil Slanovec, »postopam. Lepo vreme, kaj?«

»Hm!« je rekel Čok porogljivo. »Če takole postopaš, kako greš pa takrat, kadar kam hitiš?«

Ko je Čok tisti večer krmil pse, se je jasno zavedal, da ga iz goste teme opazuje najmanj deset parov oči. In ko je pse privezal, namesto da bi jim dal pojedti se okoli koč, si je bil svest, da si bo Dawson zopet belil glavo.

Po svojem skrbno sestavljenem načrtu je Dimač večerjal v mestu, potem se je pa vdal zabavi. Kjerkoli se je prikazal, povsod je bil središčje pozornosti. Nalašč je hodil iz gostilne v gostilno. Pivnice, kamor je tistj večer stopil, so bile čez nekaj minut po njegovem prihodu nabit polne, pa so se prav tako hitro praznille, kadar je odšel. Če si je pri zaspani roletni mizi kupil stebriček okrogli igralnih kočic, je bila čez pet minut že cela kopa igralcev okoli njega. Nekoliko se je tudi maščeval nad Lucilo Arral. Sel je v gledališče in prav tedaj, ko je prišla na oder pet, je vstal in odšel. V treh minutah sta dve tretjini občinstva zapustili gledališče.

Ob eni uri zjutraj je odkorakal po nenavadno obljuden glavni ulici in jo zavil navzgor proti svoji koči. Ko je sredi klanca malo postal, je zaslišal za seboj škripanje snega pod mokasini.

Celo uro je v koči vladala tema. Nato je Dimač prižgal svečo. Počakala sta, kolikor je treba, da se človek obleče, in sta zatem odprla vrata ter začela zapregati pse. Tedaj je sveča v koči jasneje vzplamtela in njen blešči soj je legel nanju in na pse. Nedaleč se oglasil pritažen žvižg. Odgovoril mu je drugi žvižg pod hribom.

»Poslušaj jih,« se je Dimač zasmel. »Zalotili so naju in javljajo v mesto. Stavim, da se je v tem hipu izkobilalo izpod odcj štirideset mož, ki že lezejo v hlače.«

Čok se je hihital. »No, če niso ti ljudje bedaki,« je rekel. »Ves svet je poln norecev, ki komaj čakajo, da se najde kdo, ki bi jim na lep način izvabil denar. Veš, preden odideva dol po griču, ti naznanjam, da pristopim k temu podjetju s polovico glavnice, če te je še volja.«

Sani sta nalahko naložila s spalno opremo in hrano. Majhen zavitek jeklene vrvi je komaj vidno gledal izpod vreče z živili, železni drog pa je ležal po dolgem na pol skrit na podnici.

Čok je z orokavičeno roko pobožal jekleno vrv in se z ljubeznivo dotaknil železnega droga. »Hm!« je zašepetal. »Meni bi tudi šinile v glavo modre m'sli, če bi videl, da kdo pozno ponoči vlači tole orodje na saneh.«

Molče in previdno sta vodila pse navzdol po griču. Ko sta dospela na ravno, sta krenila na glavno ulico, od ondat pa proti žagi, torej v smer, ki je peljala naravnost proč od najživahnejšega dela mesta. Tu sta poti posvečala še več skrb. Sicer nista videla žive duše, in vendar, ko sta spremenila smer, se je iz teme, motno razsvetljene od zvezdnega soja, zaslišal žvižg. Z živahno naglico sta gonila pse mimo žage in bolnišnice in tako potovala še četrt milje daleč. Nato sta pa obrnila in se vračala po isti poti. Komaj sta prešla sto vatlov, sta malone trčila ob peterico mož, ki so jo mahali s hitrostjo pasjega teka. Vsi so bili upognjeni pod težo nahrbtnikov. Eden izmed njih je ustavil vodilnega psa Dimačeve vprege. Njegovi tovariši so se začeli gnesti okoli Dimača in Čoka.

»Si srečal spotoma sani?« je vprašal prvi.

»Nak,« je Dimač odvrnil. »Kaj si ti, Vilko?«

»Na, pri zlomku!« je z odkritim presenečenjem vzkliknil Vilko Slanovec. »Če to ni Dimač!«

»Kaj pa počenjaš zunaj ob tako pozni uri?« je vprašal Dimač. »Postopaš, a?«

Preden je Vilko mogel odgovoriti, sta pritekla še dva moža in se pridružila skupini. Takoj za njima jih je dospelo še več. Škripanje snega pa je naznanjalo, da jih bo takoj prišla cela kopa.

»Kdo so ti tvoji prijatelji?« je poizvedoval Dimač.

»In kam ste namenjeni?«

Slanovec ni odgovarjal, ampak je prižgal pipo. Ker je bil od teka ves zasopel, ni mogel napraviti nobenega potegljaja. Seveda je bila pipa gola pretveza, da je lahko prižgal vžgalice. Ob njenem svitu je Dimač opazil, kako so bile oči vseh obrte in v zvitek vrvi in v železni drog. Tedaj je plamen vžgalice ugasnil.

»Nekaj smo slišali zvoniti, samo tako zvoniti,« je začel žvečiti Slanovec, kakor da ve nekaj zelo skrivnostnega.

»Nama pa že lahko zaupaš,« ga je nagovarjal Dimač. Nekdo v ozadju je porogljivo zarenčal.

»Kam si pa namenjen ti?« ga je vprašal Slanovec.

»Kdo pa ste vi, kar vas je tukaj?« je vprašal Dimač.

»Odbor za javno varnost?«

»Oh, samo zanima nas,« je rekel Slanovec.

»Pri bogovih, da nas res zanima,« se je nekdo oglasil iz teme.

»Pravim,« se je vtaknil vmes Čok, »kdo med vami se čuti najbolj prisrmojenega?«

Vsi so se prisiljeno zasmeli.

»Pojdi, Čok, greva,« je dejal Dimač in pognal pse. Tolpa se je za njimi razvrstila v gosji red in šla za njima v sled.

»Pravim,« se je norčeval Čok, »niste morda zgrešili poti? Ko smo se srečali, ste nekam hiteli, zdaj se pa vračate in niste bili nikjer. Pa menda niste izgubili svojega voznega reda.«

»Pojdi k vragu,« je zarenčal Slanovec. »Gremo, kamor hočemo, in se vračamo, kadar nas veseli. Nimamo voznih redov.«

Sani, pred katerimi je stopal Dimač in za katerimi je pri vodilni ročici korakal Čok, so zapeljale na glavno ulico, spremljane od več desetorice mož, od katerih je vsak nosil težak nahrbtnik. Ura je bila tri zjutraj in le poslednji ponočnjaki so videli to procesijo in so naslednji dan o njej govorili po Dawsonu.

Pol ure kasneje sta dospela do kočje in izpregla pse. Ostala družba je stala in stanovitno čakala.

»Lahko noč, fantje,« je zaklical Dimač, ko je zaprl vrata.

Čez pet minut je v koči ugasnila luč. Preden je preteklo pol ure, so se vrata natihoma spet odprla. Čez prag sta stopila Dimač in Čok ter oprezno začela zapregati pse.